

УДК 336.7

DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2023-3-12>**Антипенко Н.В.**доктор економічних наук,
професор кафедри фінансів, обліку та оподаткування
Національного авіаційного університету**Шнирко О.В.**здобувач вищої освіти третього
освітньо-наукового ступеня «Доктор філософії»
Національного авіаційного університету**Antypenko Nadiia, Shnyrko Oleh**
National Aviation University**ОРГАНІЗАЦІЯ І РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СИСТЕМНО
ВАЖЛИВИХ БАНКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ****ORGANIZATION AND REGULATION OF THE ACTIVITIES
OF SYSTEMICALLY IMPORTANT BANKS UNDER MARTIAL LAW**

У статті надано дефініцію системно важливих банків, виділено етапи їх діагностики НБУ, категорії, склад (державні і приватні). Визначено дефініцію воєнного стану та його впливу на зміст регулюючих і наглядових функцій НБУ, зокрема в частині стратегічних напрямів діяльності банків державного сектору та післявоєнного відновлення економіки; припинення діяльності і виведення з ринку банків, що перебувають під контролем держави-агресора, у т.ч. системних. Визначено фактори, які позитивно і негативно впливають на діяльність системних державних банків, розроблено пропозиції зі встановлення їм граничних значень апетиту до ризику вкладень у державні цінні папери. Розроблено комплекс заходів для зміцнення ресурсної бази банківських установ в умовах воєнного стану в частині скасування податку на процентні доходи вкладників; трансформації валютних депозитів у гривневі з премією; розширення схеми гарантування вкладів на малий і середній бізнес; вжиття механізмів фінансової реструктуризації боржника тощо.

Ключові слова: організація, регулювання, діяльність, системно важливі банки, воєнний стан.

The article provides a definition of a systemically important bank, shows that their diagnosis by the NBU is carried out in two stages, in the first stage they are divided into three categories depending on the value of the bank's systemic importance indicator, measured in basis points. The list of system banks includes both state and private banks. The definition of martial law and its influence on the content of the regulatory and supervisory functions of the NBU was defined, in particular in terms of strategic areas of activity of public sector banks and post-war economic recovery; termination of activity and withdrawal from the market of banks under the control of the aggressor state. The changes to the legislation, which relate to the improvement of the procedure for withdrawing system banks from the market under martial law, are summarized. All losses and damages that may arise in this case, in accordance with the norms of international law, must be compensated by the state that carries out armed aggression against our country. It is shown that during the period of martial law, systemic state banks function on the basis of the main areas of activity approved by joint decisions of the Cabinet of Ministers of Ukraine and the National Bank of Ukraine. Their financial condition is positively affected by customer trust, service of government programs, negatively by significant losses from investing in government securities due to a sharp decrease in their investment attractiveness. To correct the situation for the better, state banks are recommended to set limit values of appetite for the risk of investments in them based on optimizing the ratio between the costs of forming reserves for possible losses and interest income from investment objects. A set of measures has been developed to strengthen the resource base of banking institutions under martial law: temporarily cancel the tax on depositors' interest income due to its low budget capacity; use the transformation of currency deposits into hryvnias with a premium; expand deposit guarantee schemes for current and term accounts of small and medium-sized businesses in the absence of signs of a person affiliated with the bank; to use the mechanisms of financial restructuring of the debtor, etc. provided for by the law.

Key words: organization, regulation, activity, systemically important banks, martial law.

Постановка проблеми. Банківські системи будь-яких країн світу мають свої інституціональні особливості. В умовах України вони пов'язані зі створенням банківського сектора національної економіки на базі спадку від СРСР, коли існувала однорівнева банківська система на чолі з Державним банком СРСР, решта – це п'ять великих системних банків, діяльність яких не відповідала принципам ринкової економіки. Клієнти не мали права вільного вибору банку, юридичні особи закріплювалися за ними адміністративно за галузевим принципом, а фізичні особи – за Сбербанком СРСР. Отримання Україною незалежності і відсутність системи належного регулювання функціонування банків в умовах створення дворівневої банківської системи, привело до бурхливого зростання їх кількості протягом першої половини 1990-их років майже до 500. У наступні роки до сьогоднішнього дня сформувалася стійка тенденція до їх скорочення через поетапне нарощування стандартів капіталу, формування системи пруденційного нагляду і контролю з боку НБУ.

Інституціональними особливостями побудови банківської системи України є експоненціальне розподілення активів, капіталу, зобов'язань. Це означає концентрацію їх переважної частини на балансах обмеженої кількості великих банків і наявність значної частки дрібних банківських установ з низькою якістю активів, які не витримують конкуренцію і банкрутують. Але і найбільші українські банки мають низьку капіталізацію порівняно з найкращими світовими практиками. Найбільше «очищення» банківської системи, або так званий «банкопад» спостерігався у 2014–2016 роках, коли з ринку було виведено більше 100 банків через різноманітні причини, спричинені корупцією, багаторічним накопиченням проблемних активів. Але його тригером стала військова агресія РФ у 2014 році в окремих територіях Донецької і Луганської областей, різка девальвація національної валюти, нестійкість банків перед валютним шоком, втратою клієнтів, власних і заставних активів на окупованих територіях. Після повномасштабного вторгнення РФ у 2022 році масштаби стресової ситуації збільшилися в рази порівняно з 2014 роком. Необхідність адаптації організації діяльності банків до умов воєнного стану зумовили вибір теми статті та її актуальність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виклики функціонування банківської системи України в умовах воєнного стану є предметом дослідження багатьох учених. Найважливішими із них Мазуркевич Ю.О. вважає [1, с. 6]: зменшення ліквідності банків через зменшення економічної активності, масовий продаж їх

активів, реструктуризацію діяльності, значні витрати на забезпечення безпеки банківської діяльності та працівників тощо.

Бортніков Г.П. [2, с. 53] констатує, що в умовах воєнного стану зниження кредитної активності українських банків пов'язано як з погіршенням ресурсної бази, та і зі збільшенням кредитних ризиків. Також він відзначає найбільшу уразливість до шоку, викликаного війною, державних банків через значні вкладення в державні цінні папери, інвестиційний клас яких різко погіршився і тягне за собою необхідність формування резервів у розмірах, порівнюваних з власним капіталом, які є основною причиною збитковості. Проте, цитований вище автор у співавторстві з Любіч О.О., Гладких Д.М. [3, с. 88] зазначає, що фінансова стійкість державних банків підтримується відсутністю суттєвого вилучення коштів клієнтів та кредитуванням великих корпорацій, середніх і малих підприємств за державними програмами. Вони є провідниками ідеї про створення в Україні повноцінного банку розвитку у рамках стратегії відновлення зруйнованої війною економіки. Його платформою пропонується Фонд підтримки підприємництва за моделлю Польщі та Німеччини, до якого приєднуються відповідні кадри і фінансові ресурси від розділених державних банків (виведення окремих підрозділів у нову структуру). Варіант створення банку розвитку на базі одного або двох наявних державних банків вважається менш привабливим через більші витрати часу на трансформацію, скорочення персоналу й мережі.

Любіч О.О., Дробязко А.О., Борщук О.С. акцентують увагу на тому, що державні банки України в умовах воєнного стану виступає фактором забезпечення стабільності грошового обігу [4, с. 81].

На думку Бондаренко Л.П., Скоропад І.С. [5], банківська система України, незважаючи на підвищені ризики воєнного стану і військових дій, зберігають стійкість, ліквідність, достатність капіталу, здатність генерувати прибуток на основі надання банківських послуг клієнтам – фізичним і юридичним особам. Унікальність українських банків, за думкою цитованих авторів, є збереження життєздатності, незважаючи на значні втрати, точні масштаби яких можна буде оцінити вже після закінчення війни. Романовська Ю.А., Складанюк М.С. [6] дотримуються аналогічної точки зору, відзначаючи, що банківська система, починаючи з лютого 2022 року, вистояла та впоралася з підкоренням такої надзвичайної ситуації. Високо оцінюючи науковий доробок зазначених авторів, слід зазначити, що питання пруденційного регулювання діяльності системно важливих

банків в умовах воєнного стану потребують подальшого дослідження.

Метою дослідження є удосконалення організації і регулювання діяльності системно важливих банків в умовах воєнного стану.

Вклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність» системно важливий банк (далі – СВБ) – банк, діяльність якого впливає на стабільність банківської системи і відповідає критеріям НБУ щодо розміру банку, ступеня фінансових взаємозв'язків, напрямів діяльності [7].

Відповідно до пункту 3 Розділу X «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» [8] під час першого етапу діагностики НБУ категорія СВБ визначається залежно від значення показника системної важливості банку, вимірюваного у базисних пунктах. Станом на 01.01.2023 [9] до переліку СВБ відносять 15 банківських установ: 1 категорія – АТ «ПУМБ», АТ «УКРСИББАНК», АТ «ОТП БАНК», АТ «СЕНС БАНК»; 2 категорія – АТ «Укресімбанк», АТ «Ощадбанк», АБ «УКРГАЗБАНК», АТ «Райффайзен Банк», АТ «ТАСКОМБАНК», АТ «УНІВЕРСАЛ БАНК»; 3 категорія – АТ КБ «ПриватБанк». До переліку СВБ, визначених під час другого етапу входять: Акціонерний банк «Південний»; АТ «КРЕДОБАНК»; АТ «А-БАНК»; АТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК».

У наведеному переліку представлені як державні банки, так і банки, засновані на приватному капіталі. Державним є банк, 100% статутного капіталу якого належить державі. Він існує лише у формі акціонерного товариства. 22.07.2023 Міністерство фінансів України та Фонд гарантування вкладів фізичних осіб (далі – ФГВФО) уклали договір купівлі-продажу 100% акцій системно важливого *Sense Bank*, внаслідок чого він отримав статус державного.

Життя людей, функціонування суб'єктів господарювання, органів державного управління і місцевого самоврядування в умовах воєнного стану суттєво знижується. Воєнний стан – це введений в Україні або в окремих її місцевостях особливий правовий режим, підставою якого є збройна агресія чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності, територіальній цілісності України. Він передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень для відвернення загрози, відсічі збройної агресії, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, що супроводжується тимчасовим обмеженням конституційних прав і свобод людини, громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб [10].

В умовах воєнного стану змінюється зміст регулюючих і наглядових функцій НБУ, визна-

чає особливості функціонування, діяльності банківських установ, здійснює мобілізаційну підготовку системи НБУ; застосовує заходи впливу (санкцій), регулює грошово-кредитний ринок та здійснює валютне регулювання та нагляд. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07.05.2022 [11] схвалено основні (стратегічні) напрями діяльності банків державного сектору на період воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки.

У перший же день агресії рф НБУ прийняв Постанову «Про особливості припинення діяльності банків в умовах воєнного стану», яка надавала право прийняти рішення про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію банку, що перебуває під контролем держави-агресора [12]. На другий день після введення воєнного стану 25.02.2022 НБУ ухвалив рішення відкликати банківську ліцензію та ліквідувати банки, що перебувають під контролем рф: АТ «Міжнародний резервний банк», який на 100% належить ПАТ «Сбербанк Росії», та ПАТ «Промінвестбанк», який на 99,77% належить Державній корпорації розвитку «ВЕБ.РФ» [13]. На момент агресії рф була акціонером та власником більше 50,0% статутного капіталу ПАТ «Сбербанк Росії» (*Sberbank of Russia*) та 100% статутного капіталу Державної корпорації розвитку «ВЕБ.РФ». Отже, їхні українські дочірні банки перебували під опосередкованим контролем рф та її керівництва.

03.03.2022 було прийнято Закон України [14], який визначає правові засади примусового вилучення з мотивів суспільної необхідності (включаючи випадки, за яких це настійно вимагається військовою необхідністю) об'єктів права власності рф як держави, яка почала повномасштабну війну проти України, та її резидентів. Він поширюється і на банки, окрім тих, що перебувають у процедурі ліквідації відповідно до Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» [15].

Закон України від 29.05.2023 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення процедури виведення з ринку банку в умовах воєнного стану» [16] є значущим з огляду регулювання діяльності системних банків, які стосуються:

1. Закону України «Про банки і банківську діяльність» (пункт 15 розділу VII «Прикінцеві положення»):

1.1. У разі, якщо до банку, визначеного НБУ системно важливим, до його власників істотної участі застосовані санкції іноземними державами, міждержавними об'єднаннями, міжнародними організаціями та/або застосовано санкції відповідно до Закону України «Про санкції», що становлять загрозу інтересам

вкладників чи інших кредиторів банку та/або стабільності банківської системи через позбавлення/обмеження права особи, до якої застосовано санкції, розпоряджатися активами, НБУ зобов'язаний прийняти рішення про виведення з ринку СББ.

1.2. Особа, яка зазнала шкоди, збитків внаслідок виведення з ринку СББ, має право на відшкодування завданої шкоди, збитків у передбаченому нормами міжнародного права порядку виключно за рахунок коштів держав, що здійснили або здійснюють збройну агресію проти України у значенні, наведеному в Законі України «Про оборону України».

2. Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» (пункт 23 розділу Х «Прикінцеві та перехідні положення» доповнено такими уточненнями):

– виведення з ринку СББ, щодо якого прийнято рішення НБУ про виведення з його ринку здійснюється у порядку та на умовах, визначених законодавством щодо неплатоспроможного банку;

– Кабінет Міністрів України у разі виведення СББ з ринку ... приймає рішення про участь держави у виведенні такого банку з ринку без необхідності підтвердження Радою з фінансової стабільності наявності ознак нестійкого фінансового стану банківської системи та обставин, що загрожують стабільності банківської та/або фінансової системи України;

– ФГВФО протягом процедури виведення СББ з ринку за участю держави призначає за поданням Міністерства фінансів України, погодженим із НБУ, голову, його заступників та членів ради банку (правління банку), які приступають до виконання своїх обов'язків з моменту припинення Фондом тимчасової адміністрації в банку; з дня початку процедури виведення ФГВФО СББ з ринку за участю держави призупиняються повноваження органів управління банку;

– депозитарні установи, які здійснюють облік прав на акції СББ, зобов'язані у визначений ФГВФО строк надати на його запит виписки з рахунка (рахунків) у цінних паперах депонента станом на запитувані ФГВФО дати щодо акцій такого СББ для укладення договору купівлі-продажу його акцій.

Деталізує процедури виведення з ринку СББ в умовах воєнного стану Постанова НБУ від 03.12.2022 [17], якою затверджено:

1) Положення про порядок погодження подання Міністерства фінансів України щодо призначення ФГВФО голови, його заступників і членів наглядової ради, голови, його заступників і членів правління СББ, що виводиться з ринку за участю держави під час дії воєнного стану. При прийнятті рішень НБУ використовує

таку інформацію: подані документи; отриману під час здійснення ним банківського регулювання та нагляду; інформацію з відкритих джерел. Рішення про погодження Подання чи про відмову в ньому приймає Правління НБУ і повідомляє Міністерству фінансів України та ФГВФО про прийняте рішення засобами електронної пошти.

2) Критерії до аудиторських фірм, які мають право проводити оцінку фінансово-господарської діяльності СББ, що виводиться з ринку за участю держави протягом дії в Україні воєнного стану, визначення вартості його активів і зобов'язань та вартості його акцій, стану кредитного портфеля та сформованих резервів, переліку осіб, зобов'язання перед якими мають бути ним припинені, та правочинів (у тому числі договорів), що мають ознаки нікчемності, визначені частиною третьою статті 38 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб». Міжнародно визнана аудиторська фірма має відповідати одночасно таким критеріям: включення до Реєстру аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, які мають право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності підприємств із суспільним інтересом; бути членом однієї з TOP-5 міжнародної аудиторської мережі за обсягом річного доходу, визначеного «Accountancy Age» та/або «International Accounting Bulletin» протягом останніх трьох років, мати в ній партнера; досвід роботи на аудиторському ринку України не менше п'яти років, з них – не менше трьох останніх років – із проведення обов'язкового аудиту фінансової звітності, консолідованої фінансової звітності банку, банківської групи; партнер має бути включеним до Державного реєстру суб'єктів оціночної діяльності, мати досвід з оцінки майна не менше ніж п'ять років, з яких не менше останніх трьох років – з оцінки цілісних майнових комплексів, паїв, цінних паперів, майнових прав та нематеріальних активів, у тому числі прав на об'єкти інтелектуальної власності; відсутність стягнень у керівника аудиторської фірми та її ключового партнера протягом останнього року;

6) немає відсутності інформації про порушення особою з оцінки та/або оцінювачами професійних норм на офіційному веб-сайті Фонду державного майна України.

Висновки з проведеного дослідження.

1. Надано дефініцію системно важливого банку, показано, що їх діагностика НБУ здійснюється за двома етапами, на першому вони розподіляються на три категорії залежно від значення показника системної важливості банку, вимірюваного у базисних пунктах. Станом на 01.01.2023 до переліку системних бан-

ків входять, як державні, так і приватні банки; 2. Визначено дефініцію воєнного стану та його впливу на зміст регулюючих і наглядових функцій НБУ, зокрема в частині стратегічних напрямів діяльності банків державного сектору та післявоєнного відновлення економіки; припинення діяльності і виведення з ринку банків, що перебувають під контролем держави-агресора. Узагальнено зміни до законодавства, які стосуються удосконалення процедури виведення з ринку системних банків в умовах воєнного стану. Усі втрати, збитки, які можуть виникнути при цьому, відповідно до норм міжнародного права, мають відшкодовуватися державою, що здійснює збройну агресію проти нашої країни; 3. У період воєнного стану системні державні банки функціонують на основі основних напрямів діяльності, затверджених спільними рішеннями Кабінету Міністрів України та НБУ. На їх фінансовому стані позитивно позначається довіра клієнтів, обслуговування державних програм, негативно – значні збитки від інвестування в державні цінні папери через

різке зниження їх інвестиційної привабливості. Для виправлення ситуації на краще державним банкам рекомендується встановлювати граничні значення апетиту до ризику вкладень у них на основі оптимізації співвідношення між витратами на формування резервів на можливі втрати та процентними доходами від об'єктів інвестування; 4. Для зміцнення ресурсної бази банківських установ в умовах воєнного стану пропонується реалізувати комплекс таких заходів: тимчасово скасувати податок на процентні доходи вкладників за депозитами через його низьку бюджетну ємність; використовувати трансформацію валютних депозитів у гривневі з премією; розширити схеми гарантування вкладів на поточні та строкові рахунки малого і середнього бізнесу за відсутності ознак афілійованої особи з банком; використовувати передбачені законодавством механізми фінансової реструктуризації боржника тощо.

Метою подальшого дослідження є розробка пропозицій із адаптації активних операцій банківських установ до умов воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Мазуркевич Ю.О. Банківська система України в умовах воєнного стану: виклики та перспективи. *Соціально-гуманітарний вісник*. 2023. Вип. 42. С. 3–7.
2. Бортніков Г.П. Українські банки в умовах воєнного стану. *Наукові праці НДФІ*. 2022. Вип. 2. С. 43–55.
3. Бортніков Г.П., Любіч О.О., Гладких Д.М. Державні банки в умовах воєнного стану: ключові проблеми та заходи реагування. *Фінанси України*. 2022. № 4. С. 67–91.
4. Любіч О.О., Дробязко А.О., Борщук О.С. Державні банки України як фактор забезпечення стабільності грошового обігу в умовах воєнного стану. *Фінанси України*. 2023. № 1. С. 65–84.
5. Бондаренко Л.П., Скоропад І.С. Проблеми та виклики функціонування банківського сектору України у воєнний час. *Ефективна економіка*. 2022. № 12. URL: <http://surl.li/jncfk> (дата звернення: 19.07.2023).
6. Романовська Ю.А., Складанюк М.С. Адаптація банківського сектору до запровадження воєнного стану. *Ефективна економіка*. 2022. № 12. URL: <http://surl.li/jncdu> (дата звернення: 20.07.2023).
7. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. URL: <http://surl.li/jncdo> (дата звернення: 20.07.2023).
8. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова Національного банку України від 28.08.2001 № 368. URL: <http://surl.li/evipf> (дата звернення: 22.07.2023).
9. Про визначення системно важливих банків: Постанова Правління Національного банку України 08.03.2023 № 95-рш. URL: <http://surl.li/jncsw> (дата звернення: 22.07.2023).
10. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <http://surl.li/blupe> (дата звернення: 23.07.2023).
11. Про схвалення основних (стратегічних) напрямів діяльності банків державного сектору на період воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.05.2022 № 356-р. URL: <http://surl.li/jncsg> (дата звернення: 24.07.2023).
12. Про особливості припинення діяльності банків в умовах воєнного стану: Постанова Національного банку України від 24.02.2022 № 19. URL: <http://surl.li/jncss> (дата звернення: 25.07.2023).
13. Банки держави-агресора більше не працюватимуть в Україні. Київ: Національний банк України, 2023. URL: <http://surl.li/jnbxz> (дата звернення: 26.07.2023).
14. Про основні засади примусового вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів: Закон України від 03.03.2022 № 2116-IX. URL: <http://surl.li/jnbxh> (дата звернення: 27.07.2023).
15. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 23.02.2012 № 4452-VI. URL: <http://surl.li/jncba> (дата звернення: 28.07.2023).

16. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення процедури виведення з ринку банку в умовах воєнного стану: Закон України від 29.05.2023 № 3111-IX. URL: <http://surl.li/jncsak> (дата звернення: 29.07.2023).
17. Про затвердження нормативно-правових актів Національного банку України з питань виведення з ринку системно важливого банку в умовах воєнного стану: Постанова Національного банку України від 03.12.2022 № 238. URL: <http://surl.li/jnbzm> (дата звернення: 30.07.2023).

References:

1. Mazurkevych Yu.O. (2023) Bankivska systema Ukrainy v umovakh voiennoho stanu: vyklyky ta perspektyvy [The banking system of Ukraine under martial law: challenges and prospects]. *Sotsialno-humanitarnyi visnyk*, vol. 42, pp. 3–7.
2. Bortnikov H.P. (2022) Ukrainski banky v umovakh voiennoho stanu [Ukrainian banks under martial law]. *Naukovi pratsi NDFI*, vol. 2, pp. 43–55.
3. Bortnikov H.P., Liubich O.O., Hladkykh D.M. (2022) Derzhavni banky v umovakh voiennoho stanu: kliuchovi problemy ta zakhody reahuvannia [State-owned banks under martial law: key challenges and responses]. *Finansy Ukrainy*, no. 4, pp. 67–91.
4. Liubich O.O., Drobiazko A.O., Borshchuk O.S. (2023) Derzhavni banky Ukrainy yak faktor zabezpechennia stabilnosti hroshovoho obihu v umovakh voiennoho stanu [State banks of Ukraine as a factor of ensuring the stability of monetary circulation in the conditions of martial law]. *Finansy Ukrainy*, no. 1, pp. 65–84.
5. Bondarenko L.P., Skoropad I.S. (2022) Problemy ta vyklyky funktsionuvannia bankivskoho sektoru Ukrainy u voiennyi chas [Problems and challenges of functioning of the banking sector of Ukraine during wartime]. *Efektivna ekonomika*, no. 12. Available at: <http://surl.li/jncfk> (accessed July 19, 2023).
6. Romanovska Yu.A., Skladaniuk M.S. (2022) Adaptatsiia bankivskoho sektoru do zaprovadzhennia voiennoho stanu [Adaptation of the banking sector to the introduction of martial law]. *Efektivna ekonomika*, no. 12. Available at: <http://surl.li/jncdu> (accessed July 20, 2023).
7. Verkhovna Rada of Ukraine (2020) On banks and banking activities: Law of Ukraine from 07.12.2000 No. 2121-III. Available at: <http://surl.li/jncdo> (accessed July 20, 2023).
8. National Bank of Ukraine (2001) On the approval of the Instructions on the procedure for regulating the activities of banks in Ukraine: Resolution from 28.08.2001 No. 368. Available at: <http://surl.li/evipf> (accessed July 21, 2023).
9. National Bank of Ukraine (2023) On the definition of systemically important banks: Resolution from 08.03.2023 No. 95-rsh. Available at: <http://surl.li/jnccw> (accessed July 22, 2023).
10. National Bank of Ukraine (2015) On the legal regime of martial law: Law of Ukraine from 12.05.2015 No. 389-VIII. Available at: <http://surl.li/blyne> (accessed July 23, 2023).
11. Cabinet of Ministers of Ukraine (2022) On the approval of the main (strategic) areas of activity of public sector banks during the period of martial law and post-war recovery of the economy: Order from 07.05.2022 No. 356-p. Available at: <http://surl.li/jnccg> (accessed July 24, 2023).
12. National Bank of Ukraine (2022) On the specifics of the termination of the activities of banks under martial law: Resolution from 24.02.2022 No. 19. Available at: <http://surl.li/jnccc> (accessed July 25, 2023).
13. Banks of the aggressor state will no longer work in Ukraine (2023). Kyiv: National Bank of Ukraine. Available at: <http://surl.li/jnbxz> (accessed July 26, 2023).
14. Verkhovna Rada of Ukraine (2022) On the main principles of forced seizure in Ukraine of objects of property rights of the Russian Federation and its residents: Law of Ukraine from 03.03.2022 No. 2116-IX. Available at: <http://surl.li/jnbxh> (accessed July 27, 2023).
15. Verkhovna Rada of Ukraine (2012) On the system of guaranteeing deposits of natural persons: Law of Ukraine from 23.02.2012 No. 4452-VI. Available at: <http://surl.li/jncba> (accessed July 28, 2023).
16. Verkhovna Rada of Ukraine (2023) On making changes to some legislative acts of Ukraine regarding the improvement of the procedure for withdrawing a bank from the market under martial law: Law of Ukraine from 29.05.2023 No. 3111-IX. Available at: <http://surl.li/jncak> (accessed July 29, 2023).
17. Verkhovna Rada of Ukraine (2022) On the approval of normative legal acts of the National Bank of Ukraine on issues of withdrawal from the market of a systemically important bank in conditions of martial law: Resolution from 03.12.2022 No. 238. Available at: <http://surl.li/jnbzm> (accessed July 30, 2023).